00204519

C22/I/61

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងលេខ៖	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០៣)
កាលបរិច្ឆេទនៃឯកសារ៖	ថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨
ភាគីបញ្ជូន៖	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម៖	អង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ៖	សាធារណៈ

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅនឹងការដាក់ពាក្យសុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញ
នៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
ទាក់ទិននឹងសិទ្ធិសវនាការរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

បញ្ជូនដោយ៖
ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា៖
លោកស្រី ជា លាង
លោក Robert PETIT
លោក យ៉េត ចរិយា
លោក William SMITH
លោក តាន់ សេណារ៉ុង
លោក Anees AHMED

បញ្ជូនទៅ៖
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖
ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន
ចៅក្រម Rowan DOWNING
ចៅក្រម ន៉ី ធុល
ចៅក្រម Katinka LAHUIS
ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

មេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី៖
លោក អាង ឧត្តម
លោក Michael G. KARNAVAS

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 17 / 07 / 2008
ម៉ោង (Time/Heure): 14 : 30
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 18 / 07 / 2008
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: C.A. FRY

00204520

C22/I/61

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០៣)

១. សេចក្ដីផ្ដើម

១. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានណែនាំដល់គូភាគីឱ្យឆ្លើយតបទៅនឹងពាក្យសុំមួយដែលធ្វើឡើងដោយដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយរូប ស្នើឱ្យមានការពិចារណាឡើងវិញចំពោះសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះទាក់ទិននឹងការបដិសេធសិទ្ធិសវនាការដោយបុគ្គលផ្ទាល់ដែលគេបានអះអាង [1]។ អង្គជំនុំជម្រះបានកត់សំគាល់ឃើញថា ពាក្យសុំនេះដែលត្រូវបានដាក់ជូនដោយសុពលភាពនៅក្រោយពេលបញ្ចប់សវនាការគួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថាជាសំណើមួយសុំសវនាការឡើងវិញដើម្បីស្ដាប់ការលើកឡើងរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ[2] ។

២. សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា គោលការណ៍នៃការជំនុំជម្រះក្ដីដោយត្រឹមត្រូវរាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិចូលរួមរបស់គូភាគី និងសិទ្ធិឱ្យគេស្ដាប់សវនាការនៅក្នុងករណីផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គេ ។ ប៉ុន្តែសិទ្ធិនេះមិនមែនដាច់ខាតនោះទេ ។ តុលាការអាចចាត់ចែងការអនុវត្តសិទ្ធិនោះបាន ។

៣. អង្គហេតុនានានៅក្នុងពាក្យសុំនេះមិនមែនសុំឱ្យមានការបើកសវនាការឡើងវិញទៅលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ននោះទេ ហើយពាក្យសុំនេះ គួរតែត្រូវបានគេប្រកាសថាមិនទទួលយក ។ ប៉ុន្តែដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់សវនាការផ្សេងៗទៀតនៅថ្ងៃអនាគត អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចពិចារណាបង្កើតឱ្យមានគោលការណ៍ណែនាំផ្សេងៗសំរាប់ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីដើម្បីឱ្យមានតុល្យភាពនៃសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះសក្ដានុពលជាច្រើននាក់ ដើម្បីពួកគេបានចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងសិទ្ធិរបស់ចុងចោទទទួលបាននូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដោយត្រឹមត្រូវ និង ឆាប់រហ័សសមហេតុផល។ គោលការណ៍ទាំងនោះអាចរាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិបញ្ញត្តិរបស់ភាគីដើមបណ្ដឹង

---

[1] *ករណីរបស់ ធៀង សារី* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសេចក្ដីណែនាំអំពីការដាក់ពាក្យសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពិចារណាឡើងវិញអំពីសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការថ្លែងចំពោះអង្គជំនុំជម្រះ, សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០៣) ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 001986932-001986933, C22/I/56 [*ចាប់ពីពេលនេះទៅហៅថា សេចក្ដីណែនាំ*] ។

[2] សេចក្ដីណែនាំ, កថាខ័ណ្ឌ៥ ។

រដ្ឋប្បវេណីស្របច្បាប់ដែលគ្មានអ្នកតំណាង សំរាប់ថ្លែងចំពោះអង្គជំនុំជម្រះដោយបុគ្គលខ្លួនឯងផ្ទាល់ ។

២. ការដាក់ពាក្យសុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញ

ការពិចារណាឡើងវិញនូវសេចក្ដីសម្រេចត្រូវបានអនុញ្ញាតបានតែក្នុងករណីមួយចំនួនជាក់លាក់តែប៉ុណ្ណោះ

៤. ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីបានសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាឡើងវិញនូវសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការចូលរួមកិច្ចសវនាការដោយផ្ទាល់[3] ។ តុលាការអន្តរជាតិបានដោះស្រាយជ្រះស្រឡះរួចហើយអំពីច្បាប់ទាក់ទងនឹងបញ្ហាពិចារណាឡើងវិញអំពីសេចក្ដីសម្រេចនានា ជាពិសេសសម្រេចដោយតុលាការចុងក្រោយ (ដូចជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះនេះដូច្នេះដែរ)។ ឧទាហរណ៍ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ(អាយស៊ីជេ)មានអំណាចពិចារណាឡើងវិញតែទៅលើរបកគំហើញនៃអង្គហេតុថ្មីដែលមានលក្ខណៈកំណត់ដែលខ្លួននិងភាគីដើមបណ្ដឹងមិនបានដឹងនៅក្នុងពេលធ្វើសេចក្ដីសម្រេចតែប៉ុណ្ណោះ។[4] ជាងនេះទៅទៀត ក្នុងករណី *Barayagwiza* អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉្វាន់ដាបានរកឃើញកត្តាសន្ទាន(ភ្ជាប់គ្នា)មួយចំនួនដូចខាងក្រោមដែលត្រូវតែបំពេញឱ្យបានមុនពេលតុលាការនេះធ្វើការសើរើនូវសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួន៖

i. អង្គហេតុនោះត្រូវតែថ្មីដែលភាគីដើមបណ្ដឹងមិនបានដឹងនៅពេលមានកិច្ចនីតិវិធីពីដើមដំបូង។

ii. កង្វះនៃរបកគំហើញនូវអង្គហេតុថ្មីមិនត្រូវកើតឡើងដោយសារកង្វះនៃការយកចិត្តទុកដាក់សមហេតុផលពីសំណាក់ភាគីដើមបណ្ដឹងឡើយ។

---

[3] *ករណីរបស់ អៀង សារី* ពាក្យសុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញអំពីសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការថ្លែងជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះ សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០៣) ចុះថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00198482-00198487, C22/I/53 ។

[4] លក្ខន្តិកៈច្បាប់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ឧបសម្ពន្ធភ្ជាប់ជាមួយធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ មាត្រា៦១(១)។ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងការដាក់ពាក្យសុំរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យពិចារណាឡើងវិញ

iii. ភាគីដើមបណ្តឹងត្រូវបង្ហាញថាអង្គហេតុថ្មីអាចជាកត្តាកំណត់ក្នុងការឈាន ដល់សេចក្តីសម្រេចកាលពីដើមដំបូង។[5]

៥. ពាក្យសុំរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនេះមិនបំពេញទៅតាមការញែកធាតុក្នុងរឿងក្តី *Barayagwiza* នេះឡើយ។ជាពិសេស៖

i. វាមិនបាននាំមកនូវអង្គហេតុថ្មីជូនដល់អង្គជំនុំជម្រះឡើយ ហើយដែលពុំមាននៅក្នុងសំណុំរឿង មុនពេលមានសេចក្តីសម្រេចដែលមានការតវ៉ានេះឡើយ។ ពាក្យស្នើសុំនេះនិយាយថាអង្គហេតុ ថ្មីទាក់ទងនឹងការបកស្រាយអំពីលក្ខខណ្ឌនៃលិខិតប្រគល់សិទ្ធិអំណាចគាំទ្រដល់មេធាវីរបស់ គាត់។ លិខិតប្រគល់សិទ្ធិអំណាចនេះត្រូវបានដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងតាំងពីថ្ងៃ ទី៣០ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ មកម្ល៉េះ ហើយដូច្នេះវាមិនមែនជាអ្វីដែល*ថ្មី* ទេ។ ហេតុដូចនេះ នៅក្នុងពាក្យ ស្នើសុំនោះគ្មានអ្វីដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានដឹងនោះទេនៅពេលចេញសេចក្តីសម្រេច ដើមដំបូងនៅថ្ងៃទី១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨។

ii. ដោយហេតុថាគ្មានអង្គហេតុថ្មីនៅក្នុងការដាក់ពាក្យស្នើសុំនោះ ការវែកញែកអំពី ការយកចិត្តទុកដាក់ដោយសមហេតុផលនោះមិនសំខាន់ទេចំពោះការសម្រេចបែបនេះ។

iii. ជាថ្មីម្តងទៀតដោយសារថាគ្មានអង្គហេតុថ្មីនៅក្នុងការដាក់ពាក្យស្នើសុំនោះបញ្ហាដែល ថាវាជាកត្តាកំណត់ក្នុងការសម្រេចនោះគឺពុំកើតមានឡើយ។

៦. ហេតុដូចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើអង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធចោលនូវការដាក់ពាក្យស្នើ សុំនេះ។

៣.ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការតំណាង

សិទ្ធិរបស់ភាគីមួយ(រួមទាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផង)ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយ យុត្តិធម៌ គឺត្រូវបានធានា

---

[5] ព្រះរាជអាជ្ញាទល់នឹង *Barayagwiza* សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាសុំឲ្យពិនិត្យឬពិចារណាឡើងវិញ សំណុំរឿងលេខ ICTR-97-19-AR72 ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០ កថាខ័ណ្ឌ៣៧-៣៩

៧. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរកឃើញថាវិធាន៧៧(១០)("ហៅថាវិធាន")[6] មិនអនុញ្ញាតឱ្យដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីថ្លែងទៅកាន់អង្គជំនុំជម្រះដោយផ្ទាល់ឡើយ[7]។ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមដាក់ជូននូវការលើកឡើងនូវអង្គច្បាប់ដូចខាងក្រោមនេះ ដើម្បីជួយដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងការសម្រេចទៅលើការដាក់ពាក្យស្នើសុំនេះ។

៨. នៅក្នុង *ករណីរបស់នួន ជា*[8] អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានកត់សំគាល់ទៅលើមាត្រា៣៣ (ថ្មី) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា តុលាការនេះត្រូវធានាឱ្យមានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ និងឆាប់រហ័ស ដោយមាន *ការគោរពយ៉ាងពេញលេញនូវសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ និងមានការការពារឱ្យបានត្រឹមត្រូវចំពោះជនរងគ្រោះ* និងសាក្សី[9] ។

៩. ស្រដៀងគ្នានឹងតុលាការនេះដែរ សាលាក្ដីអន្តរជាតិនានាបានទទួលស្គាល់នូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយត្រឹមត្រូវ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងលទ្ធភាពរបស់គូភាគីក្នុងការចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងករណីរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។ ជាទូទៅ សិទ្ធិនេះរាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិធ្វើស្វ័យតំណាង ។ ក្នុងករណី *Milosevic,* តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសំរាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី ("ICTY") បានធ្វើការបដិសេធមិនដាក់ឱ្យមានមេធាវីសម្រាប់ចុងចោទទេដោយអះអាងថាខ្លួនធ្វើដូច្នេះមិនប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់គាត់ទេ និងថា តាមធម្មតាការធ្វើដូច្នេះវាមិនសមស្របឡើយ[10] ។

---

[6] វិធានផ្ទៃក្នុងនៃ អ.វ.ត.ក វិសោធនកម្មលើកទី១ ១ កុម្ភៈ ២០០៨ [ហៅថាវិធានបន្ទាប់ពីនេះទៅ]

[7] *ករណីរបស់ អៀង សារិ* សេចក្ដីសម្រេចអំពីកិច្ចការបឋមដែលបានលើកឡើងដោយមេធាវីរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់អៀង សារី សំណុំរឿងលេខ០០២/១៩-០៩-២០០៧-*អវតក/កសចស(អបជ០៣) ចុះថ្ងៃទី ១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨* ERN00198102, C22/I/46 *កថាខណ្ឌ ៨* [ចាប់ពីពេលនេះទៅហៅថា សេចក្ដីសម្រេចអំពីកិច្ចការបឋម]។

[8] *ករណីរបស់ នួន ជា* សេចក្ដីសម្រេចអំពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០១) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៨ ERN 00172866-00172906, C11/53 កថាខ័ណ្ឌ 19 [*ចាប់ពីពេលនេះទៅហៅថា* សេចក្ដីសម្រេចអំពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី] ។

[9] ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា៣៣(ថ្មី) ។

[10] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Milosevic,* មូលហេតុសំរាប់សេចក្ដីសម្រេចអំពីការចាត់តាំងមេធាវីការពារក្ដី, សំណុំរឿងលេខ: IT-02-54-T, ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤, កថាខ័ណ្ឌ ៧ [*ចាប់ពីពេលនេះទៅហៅថា* សេចក្ដីសម្រេច Milosevic] ។

ជាថ្មីម្តងទៀត *នៅក្នុងករណី Seselj* តុលាការ ICTY បានសំរេចថាចុងចោទមានសិទ្ធិអនុវត្ត កិច្ចការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯងបាន ហើយការជ្រៀតជ្រែកចំពោះសិទ្ធិនេះត្រូវមានកម្រិត[11]។ តុលាការបានរកឃើញថានិយាមសិទ្ធិមនុស្សធានាទាំង សិទ្ធិធ្វើស្វ័យតំណាង *និង* សិទ្ធិមាន ជំនួយផ្នែកច្បាប់[12] ។

សិទ្ធិធ្វើស្វ័យតំណាង មិនមែនជាសិទ្ធិដាច់ខាតទេ

១០. សិទ្ធិធ្វើស្វ័យតំណាង ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មិនមែនជាសិទ្ធិដាច់ខាតទេ[13] ។ ឧទាហរណ៍ យុត្តាធិការនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលជាក់លាក់មួយចំនួនជារួមអនុញ្ញាតឲ្យមានការចាត់តាំងមេធាវី តាមអាណត្តិ[14] ។ នៅក្នុងករណីជាច្រើន សិទ្ធិធ្វើស្វ័យតំណាងមិនបានរារាំងតុលាការអន្តរជាតិ មិនឲ្យដាក់មេធាវីប្រចាំការឡើយ[15] ។ មានគ្រាមួយ តុលាការ ICTY បានកំណត់និយមន័យ អំពីតួនាទីរបស់មេធាវីប្រចាំការ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំង សមត្ថភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងនូវកិច្ចការ ពារខ្លួនពីចុងចោទដែលបានធ្វើស្វ័យតំណាង នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស បើសិនចុងចោទបាន "ចូលរួមពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការអនុវត្តន៍ដែលមានការរំខានដែលតម្រូវឲ្យមានការបណ្តេញរូប គាត់ចេញពីសាលសវនាការជាដើម[16] ។

១១. ស្វ័យតំណាងអាចត្រូវបានគេបដិសេធផងដែរ ហើយមេធាវីតាមអាណត្តិត្រូវបានគេចាត់តាំង ប្រសិនបើមានតម្រូវការខាងផ្នែកយុត្តិធម៌[17]។ ឃ្លាដែលថា "ប្រយោជន៍យុត្តិធម៌" មានវិសាលភាព

---

[11] *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Seselj,* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ស្នើសុំឲ្យបង្គាប់តែងតាំងស្នាក្តីដើម្បីមេធាវីការពារក្តីរបស់ Vojislav Seselj, សំណុំរឿងលេខ: IT-03-67-PT, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣, កថាខ័ណ្ឌ ១៥ [*ចាប់ពីពេលនេះទៅហៅថា* សេចក្តីសម្រេច Seselj] ។

[12] សេចក្តីសម្រេច Seselj, កថាខ័ណ្ឌ ១៨ ។

[13] សេចក្តីសម្រេច Seselj, កថាខ័ណ្ឌ ២០ ។

[14] សេចក្តីសម្រេច Seselj, កថាខ័ណ្ឌ ១៦ ។

[15] សេចក្តីសម្រេច Seselj, កថាខ័ណ្ឌ ១៥ ។

[16] សេចក្តីសម្រេច Seselj, កថាខ័ណ្ឌ ៣០ ។

[17] សេចក្តីសម្រេច Seselj, កថាខ័ណ្ឌ ២០ ។

ទូលំទូលាយ ។ វារាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយត្រឹមត្រូវ ដែលប្រការនេះមិនគ្រាន់តែជាសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ចុងចោទតែម្នាក់ឯងនោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងជាផលប្រយោជន៍ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់តុលាការផងដែរ[18]។ ដោយការទទួលស្គាល់ពីផលប្រយោជន៍នេះតាមរយៈករណី *Milosevic*[19] ICTY បានបញ្ជាក់អះអាងថាទាំងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនផ្ទាល់ និងទាំងរបស់តុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀតបានទទួលស្គាល់ថាវាអាចសមស្របសំរាប់ពួកគេដែលត្រូវប្រកាន់យកថាមេធាវីគឺជាអ្នកបង្ហាញភស្តុតាងមិនមែនចុងចោទទេ និងថា សេចក្តីសម្រេចដូច្នេះគួរតែកើតឡើងទៅតាមករណីនីមួយៗ[20] ។

ភាគីមួយអាចចែករំលែកពេលវេលាសវនាការជាមួយមេធាវីរបស់ខ្លួនបាន

១២. ដូចតុលាការនេះដែរ តុលាការមួយមានអំណាចក្នុងការអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវីណាម្នាក់អនុវត្តករណីណាមួយទាំងមូល ឬអនុញ្ញាតឲ្យចុងចោទណាម្នាក់ ចូលរួមផងដែរ ដោយការបង្ហាញខ្លួនដោយផ្ទាល់តែមួយចំណែកណាមួយ ។ ការចាត់ចែងបែបណាក៏ដោយ គឺធ្វើឡើងដើម្បីឲ្យតុលាការកំណត់អំពីស្ថានភាពជុំវិញទាំងអស់ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងស្ថានភាពនានាដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនិងស្ថានភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ចុងចោទ[21]។ ផ្ទុយមកវិញ តុលាការពិសេសសំរាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន("SCSL")បានទទួលស្គាល់ថា វាអាចមានស្ថានភាពផ្សេងៗដែលថាវាមានលក្ខណៈសមស្រប និងជាសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការមួយក្នុងការទាមទារថា ករណីមួយត្រូវតែធ្វើតំណាងដោយមេធាវីណាម្នាក់ និងមិនមែនដោយចុងចោទនោះទេ ។ ស្ថានភាពបែបនេះដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាសមស្របអាចត្រូវបានកំណត់ទៅតាមភាពជាក់ស្តែងនៃរឿងក្តីនីមួយៗដោយ

---

[18] សេចក្តីសម្រេច Seselj, កថាខ័ណ្ឌ ២១ ។

[19] *Milosevic ទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា,* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បន្ទុំជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះអំពីការចាត់តាំងមេធាវីការពារក្តី, សំណុំរឿងលេខ: *IT-02-54-AR73.7*, ចុះថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤, កថាខ័ណ្ឌ ១៦ ។

[20] សេចក្តីសម្រេច Milosevic, កថាខ័ណ្ឌ ៣៨ ។

[21] សេចក្តីសម្រេច Milosevic, កថាខ័ណ្ឌ ៣៦ ។

យោងទៅតាមកត្តាផ្សេងៗដូចជាសមត្ថភាពរបស់ចុងចោទក្នុងការអនុវត្តន៍ករណីរបស់ខ្លួនរួមនឹងឥរិយាបថ និងសកម្មភាពរបស់ខ្លួន[22] ។

សិទ្ធិរបស់ចុងចោទ

មានលក្ខណៈជាការបញ្ចុះបញ្ចូលនៅក្នុងការកំណត់អំពីសិទ្ធិនានារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

១៣. សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សំគាល់ឃើញថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរកឃើញថា គូភាគីនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មានគោលជំហរខុសៗគ្នា និងគ្មានគោលការណ៍ទូទៅសំរាប់ប្រព្រឹត្ត ឲ្យបានដូចៗគ្នាសំរាប់គូភាគីទាំងអស់ឡើយ[23] ។ បែបនេះហើយបានជាច្បាប់ដែលបានលើក ឡើងពីខាងលើទាក់ទិនទៅនឹងសិទ្ធិរបស់ចុងចោទ អាចមិនត្រូវបានគេអនុវត្តដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះករណីរបស់គូភាគីឡើយ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមលើក ឡើងថាច្បាប់ជាធរមានសម្រាប់អនុវត្តនៅតុលាការនេះ ទទួលស្គាល់ពីសារៈសំខាន់នៃការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងបានផ្តល់នូវសិទ្ធិមួយចំនួនជូនពួកគេស្មើគ្នានឹងភាគីដទៃទៀតទាំងអស់ ។ ឧទាហរណ៍ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មានចែង*នូវសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន* ដែលចែងនៅក្នុងផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធ៖

> "(ច្បាប់) ជាធរមាន ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ និងជនរងគ្រោះ [...] ក្នុងបរិបទនេះ ៖
>
> ក- ដំណើរការនីតិវិធីក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និងត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយត្រូវរក្សាបាននូវតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ....

---

[22] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Norman et al,* សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ Samuel Hinga Norman ដែលស្នើសុំការធ្វើស្វ័យតំណាងនៅក្រោមមាត្រា១៧(៤) នៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការពិសេស, សំណុំរឿងលេខ: SCSL-04-14-T, ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤, កថាខ័ណ្ឌ ៨ ។

[23] សេចក្តីសម្រេចអំពីកិច្ចការបឋម, កថាខ័ណ្ឌ៣, ៤ ។

គ- អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវធានាថា ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបានការជូនព័ត៌មាន ហើយសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះត្រូវបានការពារពេញមួយអំឡុងពេលនៃដំណើរការនីតិវិធីរឿងក្តី...” ។

១៤. ដោយគូសបញ្ជាក់អំពីសារៈសំខាន់នៃដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី វិធាន២៣ ចែងថា គោលបំណងនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គឺដើម្បីចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌប្រឆាំងនឹងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ។ នៅក្នុងលក្ខណៈដូចគ្នានេះដែរ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានទទួលស្គាល់ថា អនុលោមតាមវិធាន ២៣.១(ក) ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចចូលរួមនៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាល *ទាំងអស់* នៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះផង[24] ។

១៥. ដោយសារតែតួនាទីដ៏ពិសេសរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានទទួលស្គាល់ដោយតុលាការនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមជូនជាមតិថា សូមឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពិនិត្យផ្អែកទៅតាមគោលការណ៍ច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងទៅលើសិទ្ធិរបស់ចុងចោទ ស្តីពីការធ្វើជាតំណាងដោយខ្លួនឯង ដើម្បីធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការសម្រេចអំពីសិទ្ធិរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងពេលសវនាការដែលស្ថិតនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។

អំពីសិទ្ធិសវនាការដោយផ្ទាល់ថ្លែងទៅនឹងអំណាចរបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងការគ្រប់គ្រងដំណើរការនីតិវិធី

១៦. តុលាការនេះ គឺជាតុលាការទី១ និងជាតុលាការអន្តរជាតិ ឬតុលាការដែលធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈអន្តរជាតិតែមួយគត់ ដែលបានយល់ព្រមទទួលស្គាល់ឋានៈរបស់ជនរងគ្រោះទាំងឡាយនៃអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មនានាថាគឺជាភាគីមួយ[25]។ ផ្ទុយទៅវិញ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិចាត់ទុកជនរង

[24] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រង់កថាខណ្ឌ ៣៦។ (សង្កត់បញ្ជាក់សេចក្តីបន្ថែម)

[25] វិធានផ្ទៃក្នុង សទ្ទានុក្រម និយមន័យនៃពាក្យ ភាគី។

គ្រោះថា គឺគ្រាន់តែជា*អ្នកចូលរួម* តែប៉ុណ្ណោះ និងស្តាប់មតិយោបល់របស់ពួកគេនៅពេលណាដែល "បានសម្រេចថាមតិយោបល់ទាំងនោះសមស្រប"[26] ។

១៧. ការទទួលស្គាល់របស់តុលាការនេះ ចំពោះជនរងគ្រោះទាំងអស់ដោយចាត់ទុកថាជាភាគីនៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនីតិវិធីគឺដោយផ្អែកទៅលើការពិនិត្យពិចារណាទៅតាមច្បាប់និងគោលការណ៍យ៉ាងត្រឹមត្រូវ ។ ជនរងគ្រោះទំនងជាបានដឹងព័ត៌មានយ៉ាងប្រសើរបំផុតអំពីប្រភេទ និង វិសាលភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ។ ការចូលរួមរបស់ពួកគេនាំមកឱ្យតុលាការនេះនូវការដឹងជាដំបូងគេបង្អស់អំពីព្រឹត្តិការណ៍ និងអំពីនិងទស្សនៈវិស័យរបស់មនុស្សម្នាក់ទៅលើព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះ ។ ជាក់ស្តែង ជនរងគ្រោះទាំងនោះ-គឺជាអ្នកដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានផ្សេងៗដល់តុលាការបានប្រសើរជាងជនដទៃណាទៀតទាំងអស់អំពីបញ្ហានៃការប៉ះទង្គិច យ៉ាងខ្លាំងរបស់ជនរងគ្រោះ និងសាក្សីនានា អំពីការរំខានដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការជះឥទ្ធិពលទៅលើជនរងគ្រោះនិងសាក្សីការបំផ្លាញភស្តុតាងនិងអំពីបញ្ហាផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងចំណាត់ការនៃនីតិវិធីនៅមុនពេលជំនុំជម្រះក្តី ។ ការចូលរួមរបស់ ពួកគេនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ គឺកាន់តែមានសារៈសំខាន់ថែមទៀតនៅពេលតុលាការធ្វើការសម្រេចដោយផ្អែកលើអង្គហេតុជាក់ស្តែងទៅលើបញ្ហាទាំងនោះជាជាងដល់ដំណាក់កាលសវនាការ ដែលតុលាការត្រូវធ្វើការពិនិត្យពិចារណាទៅលើរាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ផ្អែកលើបទដ្ឋាន *លើសពីវិមតិសង្ស័យ*[27] ។ ក្នុងកំរិតដែលទូលំ ទូលាយជាងនេះការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ គឺនាំមកនូវជំនឿទុកចិត្តទៅលើដំណើរការ នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដើរតួនាទីដ៏សំខាន់បំផុតនៅក្នុងការអប់រំ និងរួមចំណែកនៅក្នុងការផ្សះផ្សាក្នុងសង្គមមួយនៅពេលក្រោយជម្លោះ[28] ។

---

[26] លក្ខន្តិកៈនៃទីក្រុងរ៉ូមនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ គ្រង់មាត្រា៦៨.៣ ។

[27] ជាពិសេស នៅក្នុងពេលសម្រេចលើបញ្ហាផ្សេងៗផ្អែកតាមវិធាន៦៣.៣(ក) និង (ខ)។

[28] សូមអាន ជាទូទៅនៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ C Stahn, H Olasolo និង K Gibson *ការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីបុរេ-ជំនុំជម្រះនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (ICC)* ចុះថ្ងៃទី១ មេសា ២០០៦ ទស្សនាវដ្តីនៃយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ ៤២ (២១៩) [*ដែលតមកទៀតនៅក្នុងនេះហៅថា* Stahn *និងគូរកន*] នៅត្រង់លេខយោងជើងទំព័រលេខ ១០។

១៨. ក៏ប៉ុន្តែ ដើម្បីផ្តល់ប្រសិទ្ធិភាពឲ្យបានពេញលេញដល់អាណត្តិរបស់តុលាការនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែធ្វើការថ្លឹងថ្លែងមួយផ្អែកអំពីសិទ្ធរបស់ជនរងគ្រោះសក្តានុពលដែលមានចំនួនដ៏ច្រើនដើម្បីបានចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីផ្សេងៗ-គឺជាសិទ្ធិដែលត្រូវតែរក្សាការពារដោយមិនអាចប្រកែកបាន ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងវិធានស្រាប់ហើយដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស - និងម្ខាងទៀតគឺ សិទ្ធិរបស់ចុងចោទនានាដែលត្រូវតែបានទទួលនូវការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងដោយឆាប់រហ័សតាមសមហេតុសមផល ។ យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិនិងទម្លាប់អនុវត្តរបស់ថ្នាក់ជាតិចែងថា តុលាការទាំងឡាយអាចគ្រប់គ្រងទៅលើការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលនៃនីតិវិធីទាំងអស់របស់ខ្លួនបានដើម្បីធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពតាមផ្លូវតុលាការរវាងការចាំបាច់ខានមិនបានទាំងពីរនេះ[29] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើការបកស្រាយអំពីកំរិតនៃការចូលរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (រួមទាំងសិទ្ធិរបស់ពួកគេក្នុងការលើកឡើងនូវមតិយោបល់ផ្សេងៗដោយខ្លួនគេផ្ទាល់ផង) នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលស្រដៀងគ្នានេះ[30] ។ បើសិនជាមាន ភាពផ្ទុយគ្នា ជាក់ស្តែង ឬជាសំខាន់ណាមួយរវាងវិធាន២៣.៧ ដ៏សំខាន់ និងទូលាយ ទៅនិង វិធាន៧៧.១០ ដែលនីតិវិធីមានការដាក់កម្រិត ត្រូវតែបានធ្វើការពិនិត្យបកស្រាយដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ជាងនេះទៅទៀត ការភ័យខ្លាចអំពីមានការរំលោភបំពានណាមួយទៅលើសិទ្ធិទាំងនោះអាចមិនមែនជាហេតុផលនៃការផុតរលត់របស់សិទ្ធិទាំងនោះទេនៅពេលដែលមានការតម្រូវជាក់ស្តែងណាមួយអំពីការដាក់កម្រិតដើម្បីធានា មិនឲ្យមានការរំលោភដំណើរការនីតិវិធី[31] ។

[29] Stahn *et al* មាត្រា ទំព័រទី២-៣។

[30] អនុលោមតាមវិធាន២១ វិធាន២៣ ជាដើម។ល។

[31] សូមអានករណីរឿងក្តីរបស់ Nina H B Jorgensen បញ្ហាអំពីការតំណាងដោយខ្លួនឯងនៅក្នុងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានា CIJ 4 1 (64), ចុះថ្ងៃទី១ មីនា ២០០៦ ត្រង់ទំព័រ ៨។

៤. សំណើ

១៩. សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមធ្វើការសន្និដ្ឋានថាអង្គហេតុដែលមាននៅក្នុងពាក្យស្នើសុំរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនមានយុត្តិកម្មក្នុងការបើកឡើងវិញនូវសវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ឬ សវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីយុត្តាធិការឡើយ។ ហេតុដូចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះប្រកាសបិទផ្លូវកុំឱ្យមានសវនាការបែបនេះ។

២០. ប៉ុន្តែដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់សវនាការផ្សេងៗទៀតនៅថ្ងៃអនាគតអង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចពិចារណាបង្កើតឱ្យមានគោលការណ៍ណែនាំផ្សេងៗសំរាប់ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដើម្បីឱ្យមានតុល្យភាពនៃសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះសក្តានុពលជាច្រើននាក់ដើម្បីពួកគេបានចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និង សិទ្ធិរបស់ចុងចោទទទួលបាននូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដោយត្រឹមត្រូវនិងឆាប់រហ័សហើយសមហេតុផល។ គោលការណ៍ទាំងនោះអាចរាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិបញ្ញត្តិរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្របច្បាប់ដែលគ្មានអ្នកតំណាងសំរាប់ថ្លែងចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ។

២១. សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សម្គាល់ថាកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរបស់ចៅក្រមនឹងធ្វើឡើងនៅខែកញ្ញាឆ្នាំ២០០៨ហើយអាចត្រូវបានសុំឱ្យដោះស្រាយបញ្ហានានាដែលពាក់ព័ន្ធតាមរយៈអំណាចធ្វើវិធានរបស់ខ្លួន។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨
សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង លោក Robert PETIT